

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิด และทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษา จริยธรรม
ของผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ต่อการเสนอข่าวความรุนแรง มีดังต่อไปนี้

- 1.แนวความคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับข่าวอาชญากรรม และการเสนอ
ความรุนแรง
- 2.แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลความรุนแรงในสื่อมวลชน
- 3.แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบสังคม
- 4.ทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร

แนวความคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับข่าวอาชญากรรม และการเสนอความรุนแรง

ข่าวอาชญากรรมหรือบางที่เรียกกันว่าข่าวโรงพัก เพราะโดยทั่วไปแล้ว
โรงพักหรือสถานีตำรวจจะเป็นแหล่งข่าวหลักในการให้ข่าวอาชญากรรม บ่อยครั้งที่
ผู้สื่อข่าวมักไม่ได้ออกไปรวบรวมข่าว หรือตระเวนหาเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่
เขาจะสร้างเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าวจากการคัดเลือกข้อมูลดิบที่มีอยู่แล้ว
(Steve Chibnall 1975:1)เช่นจากการไปดูและจดเอาจากสมุดบันทึกประจำวัน
ของตำรวจ และได้รับภาพข่าวจากมูลนิธิเก็บศพต่างๆ เช่น มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ร่วม
กตัญญู เป็นต้น ซึ่งเคอร์ทิส แมคคูแกลล(Curtis McDouGall) กล่าวถึงการทำข่าว
ลักษณะนี้ว่า "ข่าว กลายเป็นสิ่งที่บันทึกเหตุการณ์ ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบ
คาดไม่ถึง"แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อจะได้ภาพและเหตุการณ์ที่มีคุณค่าทางข่าวมากยิ่งขึ้น
ก็จะใช้วิธีการดักฟังจากคลื่นวิทยุตำรวจ เพื่อผู้สื่อข่าวจะได้ทราบว่ามิอะไรเกิดขึ้น
พร้อมๆ กับเจ้าหน้าที่ตำรวจและสามารถติดตามไปทำข่าวยังที่ เกิดเหตุได้ทันที

ขอบเขตของชาวอาชญากรรมโดยทั่วไป หมายถึง ชาวการโจรกรรม การทะเลาะวิวาท การวางเพลิง การฆาตกรรมและชาวที่เป็นการทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายอาญา ตลอดจนอุบัติเหตุ หรือภัยพิบัติต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นชาวอาชญากรรมด้วย และจากการที่ศึกษาของ Marshall B. Clinard และ Richard Guinney นักอาชญาวิทยาทางซีกโลกตะวันตก ได้จัดแยกประเภทอาชญากรรมออกเป็น 9 ประเภทด้วยกัน คือ

1. อาชญากรรมที่กระทำต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลในชั้นอุกฉกรรจ์ (violent person crime) ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจไม่เคยมีประวัติอาชญากรรมมาก่อน แต่ได้ทำลงไปด้วยแรงจูงใจและเหตุผลส่วนตัวบางประการเพราะถูกกดดันหรือยั่วยุอย่างรุนแรง

2. อาชญากรรมที่ก่อขึ้นเป็นครั้งคราว (occasional property crime) ตามแต่โอกาสจะอำนวยให้ โดยมุ่งหวังจะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน โดยมากผู้กระทำความผิดมักมีประวัติว่ากระทำความผิดมาก่อนพวกนี้ มักไม่รู้สึกรู้สีกตัวเองว่าตนเองกระทำความผิด แต่จะมีเหตุผลในการกระทำความผิด โดยมากจะมุ่งหวังเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน เช่น ลักทรัพย์ ปลอมเช็ค ตัดช่องย่องเบา เป็นต้น

3. อาชญากรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำผิดในอาชีพหรือใช้ตำแหน่งหน้าที่เป็นเครื่องมือ (occupational crime) ไม่ว่าในภาคเอกชนหรือราชการ ผู้กระทำความผิดมักไม่รู้ตัวเองว่าได้กระทำความผิด หรือเป็นอาชญากรแต่อย่างใด เช่น พวกพ่อค้าหนีภาษี พวกคอร์ปชั่น กักตุนสินค้า การกระทำความผิดของพวกนี้จะสลับซับซ้อนยากแก่การพิจารณาให้เห็นได้ง่าย บางทีเรียกว่า "White-Collar-Crime" ซึ่งหมายถึงอาชญากรรมที่ก่อขึ้นโดย ผู้ที่มีสถานภาพในสังคมสูง เป็นแบบผู้ร้ายผู้ดี พวกนี้มักมีอิทธิพลสูงในสังคม หรือเป็นผู้บริหารในกิจการที่ในผู้ใด ซึ่งมักใช้อำนาจหน้าที่ในการกระทำความผิด

4. อาชญากรรมการเมือง (political crime) เป็นการกระทำ เพื่อสนับสนุนหรือนำมาซึ่งความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทางการเมือง และกฎหมาย บัญญัติว่าเป็นความผิดแก่ผู้กระทำ ความผิดมักจะไม่คิดว่าตนเป็นผู้กระทำ ความผิด เช่น การก่อการร้ายขององค์การทางการเมือง เพื่อต่อต้านรัฐบาล การขบถล้มล้างรัฐบาล การจลาจลอาชญากรรมสงคราม เป็นต้น

5. อาชญากรรมที่กระทำผิดกฎหมายสาธารณะ (public order crime) ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย กล่าวคือผู้กระทำผิดมักจะเป็น ผู้เสียหายเอง (Victimeless Crime) แต่จะไม่ได้รับการลงโทษอย่างรุนแรง จากสังคม เช่น โสเภณี ผู้เสพยาเสพติด การพนัน การฝ่าฝืนกฎจราจร บางที่เรียกว่า อาชญากรรมพื้นฐาน (Folk Crime)

6. อาชญากรรมโดยทั่วไปที่ผิดกฎหมายอาญา (conventional crime) เป็นอาชญากรรมแบบธรรมดาที่หวังผลตอบแทน มักมีอาชญากรรมประเภทอื่นร่วม ด้วย เด็ดกระทำความผิดจะเริ่มด้วยอาชญากรรมประเภทนี้ โดยการเลียนแบบจาก ผู้ใหญ่ เช่น การปล้นทรัพย์ ทาร้ายร่างกาย กรรโชกทรัพย์ การโต้ตอบจากสังคม มีลักษณะรุนแรง เป็นลักษณะของความผิดที่มีในกฎหมายอาญาทั่วไป

7. อาชญากรรมซึ่งก่อโดยบริษัทหรือห้างร้านทางการค้า (corporate crime) โดยละเมิดกฎหมายที่ควบคุมด้านนี้โดยตรง เช่น บริษัทห้างร้านที่หนีภาษี การไม่ซื้อตรงต่อลูกค้าของบริษัทการเงิน เป็นต้น

8. อาชญากรรมที่กระทำกันเป็นองค์การ (organized crime) มีการ แบ่งสายงานบังคับบัญชาการรวมตัวกัน โดยสมัครใจของกลุ่มอาชญากร และมีการ ร่วมมือกัน เช่น การค้ายาเสพติด ซ่องโสเภณี บ่อนการพนัน แก๊งต่าง ๆ ที่ร่วม กันประกอบอาชญากรรม เป็นต้น

9. อาชญากรรมที่กระทำเป็นอาชีพ (professional crime) พวกนี้จะไม่ประกอบอาชีพสุจริตอื่น ๆ มีความชำนาญในการประกอบอาชญากรรมตามที่ตนถนัด เช่น นักต้มตุ๋น นักจัดเซฟ เป็นต้น

แหล่งข่าวอาชญากรรม ได้แก่

1. โรงพักหรือสถานีตำรวจ เป็นแหล่งข่าวหลักของการสืบข่าวอาชญากรรม โดยปกติผู้สื่อข่าวมักจะไปตรวจข่าว และจดเอาเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจาก "บันทึกประจำวัน" ที่โต๊ะร้อยเวร หรือสิบเวรประจำสถานีตำรวจนั้นๆ

2. โรงพยาบาล ในกรณีที่มีผู้ได้รับการบาดเจ็บจากการเกิดอาชญากรรม โรงพยาบาล เป็นแหล่งข่าวที่ดีที่ผู้สื่อข่าวจะไปหาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับความเสียหายทางร่างกายที่เกิดขึ้น

3. สถานที่เกิดเหตุ เป็นแหล่งข่าวแรกๆที่ผู้สื่อข่าวจะต้องไปพื้นที่ที่ได้รับแจ้งว่าเกิดเหตุร้ายขึ้นที่ใด แหล่งข่าวนี้จะทำให้ผู้สื่อข่าวได้ทั้งภาพของเหตุการณ์ และเรื่องราวที่เกิดขึ้น

4. ผู้ต้องหา เป็นแหล่งข่าวบุคคล บุคคลแรกๆที่ผู้สื่อข่าวควรให้ความสำคัญ และความเป็นธรรม โดยไม่พยายามตัดสินว่าบุคคลดังกล่าวกระทำผิดจริง ก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีกันในชั้นศาล

5. ผู้เสียหาย เป็นผู้ที่ให้ข้อมูลในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้สื่อข่าวควรจะได้รับฟังและใช้วิจรกิจญาณไตร่ตรอง เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากผู้ต้องหาอย่างรอบคอบ

6. พยาน หรือผู้รู้เห็นในเหตุการณ์ เป็นแหล่งข่าวประกอบที่เราจะได้ข้อมูลในรายละเอียดบางส่วน เพื่อนำมาประกอบข่าว และสร้างบรรยากาศในข่าวให้น่าสนใจขึ้น

7. เจ้าหน้าที่ที่รับแจ้งเรื่อง หรือร้อยเวรประจำวัน จะเป็นผู้รับแจ้งเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรง ซึ่งผู้สื่อข่าวต้องสร้างความเป็นมิตรไว้ เพื่อที่จะได้ข้อมูลของเหตุการณ์มานำเสนอ

8.หน่วยงานหรือมูลนิธิที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ดับเพลิง มูลนิธิรวมกตัญญู มูลนิธิบอเต็กตึ๊ง เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะเข้าปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุและจะทราบถึงรายละเอียดของเหตุการณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดเหตุอยู่ในภาวะคับขัน ผู้สื่อข่าวไม่สามารถเข้าไปได้ แหล่งข่าวนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

ปัจจัยที่ทำให้ข่าวอาชญากรรมกลายมาเป็นข่าวที่น่าสนใจ และมีการนำเสนอ นั่น หากพิจารณาในเรื่องการมีคุณค่าข่าว (news value) ของปอล กราเกอว์สกี (เกษม ศิริสัมพันธ์ 2508) พบว่าข่าวอาชญากรรมมีความเด่น 2 ประการที่เป็นไปตามหลักการพิจารณาคุณค่าข่าว คือ มีความเงื่อนงำ (Suspense) และเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สนใจ (Human Interest) ซึ่งในที่นี้ก็คือการปรากฏความรุนแรงและความตื่นตระหนกที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์ให้กับผู้ชมได้

ในการพิจารณา การสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์ดังกล่าว ตามแนวคิดทฤษฎีการผ่อนคลาย (Catharsis Theory) กล่าวว่า ตามปกติคนเราจะมีประสบการณ์ประจำวันที่ทำให้เกิดความเครียดหรืออารมณ์หงุดหงิด ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงได้ ดังนั้นการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงจะช่วยบรรเทาความรู้สึกที่อยากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้ (De Fleur 1982) เช่น การชมโทรทัศน์ที่มีเรื่องตำรวจปราบผู้ร้าย สงคราม เป็นต้น

งานวิจัยแถบตะวันตกได้ทำการวิจัยเรื่องการเสนอความรุนแรงกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ผู้รับสารอาศัยสื่อมวลชนเป็นตัวแทนประสบการณ์ที่ขาดหายไป โดยเฉพาะกลุ่มคนในสังคมอุตสาหกรรมที่มีกิจวัตรประจำวัน คือการทำงาน-เปลี่ยนเวร-นอนพักนอน ทำให้เขาชีวิตเขาขาดการเผชิญภัยที่น่าตื่นเต้นและในกลุ่มผู้รับสารที่แตกต่างกันก็มีความต้องการในการเปิดรับสื่อที่ไม่เหมือนกัน เช่น

-บุคคลที่มีความด้อยค่าและไร้อำนาจในชนชั้นทางสังคม จะมีจิตใจที่อยาก
อยากกระทำการใดๆ เพื่อเป็นการท้าทาย ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะผิด หรือหยาบช้า
เพียงใด จึงมักจะไปนิยมชมชอบข่าวเกี่ยวกับการก่อการกบฏ และชื่นชมคนร้ายที่
กระทำการได้สำเร็จ ว่าเป็นวีรบุรุษ

-บุคคลบางคนต้องการเห็นผู้กระทำการที่ท้าทายเหล่านั้นถูกลงโทษ เพื่อ
เป็นการระงับความก้าวร้าวที่เก็บกดไว้ในใจของตนไม่ให้นำแสดงออก เพราะไม่เป็น
ที่ยอมรับ และหากกระทำการร้ายตนเองจะถูกลงโทษ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาปัจจุบันวงการข่าวโทรทัศน์กำลังเข้าสู่ภาวะ
เศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ ซึ่งตามแนวคิดของสำนัก
เศรษฐศาสตร์การเมืองมาร์คซิส (ศิริชัย ศิริกายะ 2531;73) มองเห็นว่า สื่อ
มวลชนจะทำหน้าที่ที่เป็นไป เพื่อประโยชน์ของชนชั้นที่เป็นเจ้าของและควบคุมสื่อ
มวลชนนั้น ในการผลิตรายการจะมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีผู้อุปถัมภ์รายการ และ
เนื้อหาที่เลือกมาเสนอจะมีลักษณะ "เอาใจตลาด" ซึ่งตลาดในความหมายนี้ เป็น
กลุ่มคนระดับปานกลาง และค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาถึงขอบเขตของ
ข่าวอาชญากรรมที่มีการเสนอภาพและเสียงเกี่ยวข้องกับความรุนแรงแล้ว จึงเป็นสิ่งที่
ผู้ผลิตข่าวควรมีจิตสำนึกและร่วมรับผิดชอบต่อผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นต่อผู้ชม

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่า มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่าง
ประเทศที่ให้ความสนใจศึกษาเรื่อง "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อผู้ชม" ซึ่งจากการ
ประมวลความคิดโดย ฮาร์โรแลนด์ (James Halloran 1970;314-321) ใน
The Effect of the Media Portrayal of Violence and Aggression
สามารถแบ่งแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนโดยเฉพาะในเรื่องความรุนแรงได้
เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่เชื่อมั่นในพลังของสื่อมวลชนว่าเป็นสาเหตุสำคัญ ใ้ผู้ชมเกิดการซึมซับเนื้อหาความรุนแรงที่น่าเสนาอ เลียนแบบ และนำไปปฏิบัติตามในที่สุด เช่น แนวคิดการเลียนแบบของคาร์ค(1984 - 1904) งานวิจัยของไวร์บ(Wiebe 1952) พบว่ารายการอาชญากรรมมีผลกระทบตุนำให้ผู้ชมเกิดความสนใจ และเร้าให้ผู้ชมกระทำตามอย่างเห็น อย่างเรื่องอาชญากรรม และคอรัปชันในนิวยอร์ก เป็นต้น

2. กลุ่มที่เชื่อว่าสื่อมวลชนไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความรุนแรง แต่เป็นเพราะปัจจัยแวดล้อมอื่นๆประกอบด้วย เช่น แมคไควร์(Denis McQuail) ได้ทำการสังเกตและ พบว่า "ข่าวมีบทบาทแฝงทำให้คนเสพติด"เกอร์บเนอร์(Gerbner 1980) ศึกษาถึงผลกระทบของความรุนแรงที่มีต่อผู้รับสาร พบว่า มีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆที่นอกเหนือไปจากเนื้อหาความรุนแรงในโทรทัศน์ เป็นต้น

แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลความรุนแรงในสื่อมวลชน

นักวิจัยในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. 1960-1970 ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับ อิทธิพลของเนื้อหาความรุนแรงในสื่อมวลชนที่อาจจะมีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในสังคมอเมริกา จนถึงกับมีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้น เพื่อศึกษาถึง ผลกระทบของการเสนอเนื้อหาความรุนแรงในสื่อมวลชน โดยเฉพาะทางวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่แพร่หลายไปสู่ประชาชนทุกชั้น และทุกเพศ ทุกวัยในสหรัฐอเมริกามากที่สุด

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการสนใจอย่างจริงจังในเรื่องนี้ คือ ได้เกิดคดีฆาตกรรมใหญ่ๆ และมีเหตุการณ์รุนแรงหลายรายในช่วงนั้น เช่นการลอบสังหารผู้นำที่สำคัญทางการเมือง นับตั้งแต่ผู้นำคนผิวดำ มาร์ติน ลูเทอร์คิง (Martin Luterking) ประธานาธิบดีเคนเนดี ตลอดจนวุฒิสมาชิกโรเบิร์ต (Robert Kennedy) รวมทั้งการต่อสู้ระหว่างผิวและการต่อต้านสังคมเวียดนามที่รุนแรงด้วย

ย้อนไปในอดีตประมาณปี ค.ศ.1952(Wiebe 1952)ได้มีงานวิจัยเรื่อง ปฏิกิริยาของชุมชนต่อการชมรายการวิทยุโทรทัศน์ในเรื่องอาชญากรรม และคอรัปชัน ในนิวยอร์ก ผลของการวิจัยปรากฏว่า รายการอาชญากรรมมีผลกระทบให้ผู้ชมเกิดความสนใจ และเร้าให้ผู้ชมกระทำตามอย่างที่ได้เห็นด้วย

Dr. W.S Charter(สมพร เทพสิทธิ์ ;77-78) ได้ทำการสำรวจใน สหรัฐอเมริกาว่าโทรทัศน์สามารถให้คุณ และโทษแก่สังคมเพียงใดโดยการสอบถาม อาชญากรทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ถึง การกระทำผิดของเขาที่สืบเนื่องมาจากอะไร ปรากฏว่า อาชญากรชายที่ทำการศึกษากว่า 365 คนนั้น ร้อยละ 49 แจ้งว่า โทรทัศน์ทำให้เขา ออยากถือปืนร้อยละ 45 แจ้งว่าโทรทัศน์สอนให้เขารู้ว่า การหา เงินแบบทุจริตง่ายดี จึงอาจกล่าวได้ว่าโทรทัศน์มีส่วนส่งเสริมการใช้ความรุนแรง และเร้าให้คนกระทำผิดมากขึ้น ส่วนอาชญากรหญิงร้อยละ 48 จากจำนวนทั้งหมด 252 คน ต้องการเลียนแบบตัวเอก ในโทรทัศน์ที่ได้ไปเที่ยวในสถานเริงรมย์ที่ เกิดความสนุกสนานโลดโผน และอีกร้อยละ 38 ต้องการเลียนแบบชีวิตที่โอ้อ่า สุขสบายอย่างในโทรทัศน์

สำหรับการเลียนแบบอาชญากรรมจากสื่อนี้ นักคิดทางด้านสังคมวิทยา และอาชญาวิทยาคนหนึ่งชื่อตาร์ด(Tarde)ได้ทำการศึกษาไว้เมื่อประมาณ ปี ค.ศ. 1984-1904 และตั้งขึ้นเป็นทฤษฎีการเลียนแบบหรือการเอาอย่าง โดยพบว่าชาว อาชญากรรมจากสื่อที่เขาศึกษา คือ หนังสือพิมพ์ มีอิทธิพลต่อการเกิดอาชญากรรม ได้และเมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นก็ไม่ได้เกิดตามลำพังเพียงครั้งเดียว แต่มีเทคนิค ที่ติดตามเป็นลูกโซ่

ในส่วนของการศึกษาของ โจเซฟ แคลปเปอร์ (Klappeler, J., 1960) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีแรงเสริมของเขาว่า สื่อมวลชนสามารถเป็นแรงเสริมต่อทัศนคติ ค่านิยม ปทัสถาน ความเชื่อ ของบุคคลผู้รับสารได้ และหากบุคคลนั้นเชื่อใน

การใช้ความรุนแรง ก้าวร้าวอยู่แล้ว ความรุนแรงในสื่อมวลชนก็จะช่วยเสริมความเชื่อที่นำให้หนักแน่นขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีสถาบันที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับการเกิดอาชญากรรม(Theories of Institution and Crime)ที่มองเห็นว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ซึ่งสถาบันทางสังคมต่างๆไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น ต่างก็มีบทบาทและอิทธิพลต่อคนภายในสังคมนั้น ในเรื่องการก่ออาชญากรรมก็เช่นกันสื่อมวลชน สามารถมีบทบาทในการอบรม ถ่ายทอด บลุกฝัง และส่งเสริมค่านิยมอันดีงามได้

กล่าวโดยสรุปแล้วผลงานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่พบว่า การที่คนเราเปลี่ยนแปลงการกระทำที่รุนแรงหรือการก่ออาชญากรรมทางโทรทัศน์แล้ว นำมาปฏิบัติจริงนั้น มักจะต้องมีพื้นฐานทางจิตใจที่ชอบความรุนแรง หรือมีประสบการณ์ส่วนตัวที่เก็บกดเอาไว้แล้ว พร้อมทั้งจะแสดงออกซึ่งความก้าวร้าวรุนแรงในภาวะที่โอกาสอำนวย และการที่โทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อความเชื่อ และทัศนคติโดยเฉพาะค่านิยม และทัศนคติใหม่นั้น เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้ชมรายการโทรทัศน์ที่เสนอในแนวเดียวกันบ่อยๆ ซ้ำๆ อิทธิพลของโทรทัศน์จึงมีลักษณะเป็นอิทธิพลที่สะสม มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลทันทีทันใด หรือในระยะเวลายันสั้น

โดยเฉพาะผลกระทบต่อจิตใจ กล่าวคือ การบริโภครายการโทรทัศน์ประเภทอาชญากรรมจนเกินขนาด ผู้ชมจะไม่มีความตื่นเต็นอีกต่อไป เมื่อชมรายการนี้ในระยะหลัง ทั้งนี้เพราะว่าการชมมากๆทำให้ผ่านการตื่นเต็นมากจนจิตใจตายด้าน ดังนั้นจึงไม่เกิดอารมณ์ใด ๆ และรู้สึกชาเย็นต่อเหตุการณ์นั้น ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่9-15)ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะในปัจจุบันเฟรดเดอริค เจ แฮกเกอร์(Frederick J.Hacker)นักจิตวิทยาชาวอเมริกันพบว่า "ลักษณะความตื่นตระหนก(Terrorism) นี้ได้กลายมาเป็นรูปแบบความบันเทิงมวลชนไปเสียแล้ว" แม้แต่ในการผลิตข่าว เดนิส แมคควอยล์ (Denis McQuail 1974) ได้ทำการสังเกตว่า "ข่าว ที่มีบทบาทแฝงให้คนติดตามจะมีลักษณะเป็นการแสดงละครที่

เร้าอารมณ์ (Alex P. Schmind and Janny de Graaf 1982) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความโศคร้ายของประชาชน" นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ มาร์ค ลิวี่ (Mark Levy) จาก แอลบานี.เอน.วาย. ยังแสดงให้เห็นว่า เนื้อหาข่าวที่ผู้ชมให้ความสนใจมากที่สุดประการหนึ่ง ก็คือ ข่าวที่เป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรมและอุบัติเหตุต่างๆ

x

สาเหตุหลัก 6 ประการ ที่สื่อมวลชนแถบตะวันตกนำเสนอเรื่องความรุนแรง และความตื่นตระหนก (Terrorism) (Denis McQuail 1974) คือ

1. เหตุผลทางการค้า ข่าวอาชญากรรมจะเป็นข่าวที่ทำให้สิ่งพิมพ์ประเภทปริมาณขายดี และสื่อโทรทัศน์ได้รับความสนใจ

2. ความสนใจของประชาชน ประชาชนมีความต้องการทราบอันตรายที่เกิดขึ้นตามท้องถนน เพื่อตนจะได้เตรียมการป้องกันระวังตัวไว้ก่อน

3. ผู้รับสารบางคนอาศัยสื่อมวลชน เป็นตัวแทนประสบการณ์ที่เขาขาดหายไป โดยเฉพาะกลุ่มคนในสังคมอุตสาหกรรมที่มีกิจวัตรประจำวัน คือ การทำงาน-เปลี่ยน-เวร-นอนพักผ่อน ซึ่งทำให้เขาขาดการเผชิญภัยที่ตื่นเต้น

4. ผู้รับมีความสนใจในความรุนแรงจากสื่อมวลชนที่ต่างกัน กล่าวคือ

-บุคคลที่ด้อยต่ำ หรือไร้อำนาจในชนชั้นทางสังคมก็อยากจะทำกราดยิงที่ท้าทาย โดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะผิดหรือถูกประการใด จะชื่นชมกับคนร้ายที่ก่อกบฏ หรือ จี้เครื่องบินได้สำเร็จ ว่าเป็นวีรบุรุษ

-บุคคลที่ต้องการเห็นผู้กระทำการร้ายได้รับโทษตามความผิด เพื่อสนองตามความก้าวร้าวที่เก็บกดในจิตใจตน

5. ภาพความรุนแรงที่นำเสนอทางโทรทัศน์สามารถดึงดูด และได้รับความสนใจจากผู้ชมมากกว่าข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ในการพิจารณา "คุณค่าข่าว" ในประเทศตะวันตก เห็นว่าการกระทำที่เป็นความรุนแรงแบบไม่คาดฝัน เช่นบุคคลชั้นต่ำต่อต้านบุคคลชั้นนำ จัดได้ว่าเป็นข่าวที่มีคุณค่าสูง

สำหรับความรุนแรงที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์นั้น เมอร์เรย์ (Murray) ได้ทำการการวิจัยในปี ค.ศ. 1670 (K. Tim Wulfemeyer; 323-328) และพบว่าคำจำกัดความ "ความรุนแรง" แบ่งเป็น 3 ประการ คือ

1. ร่างกาย ความรุนแรงต่อบุคคล การทำลายทรัพย์สิน
2. จิตใจ ความรุนแรงต่อจิตใจและอารมณ์ เช่น ความเกลียดกลัว อาฆาตแค้น
3. วาจา คำพูดที่ไม่ดี ใช้คำพูดในทางที่ผิด กล่าวร้าย

นอกจาก คำจำกัดความที่นักวิจัยชาวตะวันตกได้นิยามไว้ข้างต้นแล้ว ในปี พ.ศ. 2534 ได้มีนิสิตปริญญาโท ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน ทำการศึกษาเรื่อง "ความรุนแรงในข่าว" และร่วมกัน ให้นิยามของ "ความรุนแรง" ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยของพวกเขา (ลักขมี คงลาก และคณะ 2534 ; 141-143)

ความรุนแรง หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดการตาย หรือบาดเจ็บ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนการทำลายทรัพย์สิน

ผู้กระทำ หมายถึง สิ่งมีชีวิต กายธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือตายต่อผู้ถูกกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการทำลายทรัพย์สิน

ผู้ถูกกระทำ หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำใดๆ นั้น อันก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรือตาย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนทรัพย์สินถูกทำลาย

ลักษณะของความรุนแรง แบ่งเป็น

สาเหตุ คือ การกระทำความรุนแรงในลักษณะดังต่อไปนี้

-การกระทำทางร่างกายโดยใช้อุปกรณ์: การกระทำที่อาศัยอุปกรณ์ เป็น

- เครื่องทุ่นแรง ไม่ว่าจะเป็นปืน มีด ไม้ เหล็ก ระเบิด ฯลฯ รวมถึง การมีอุปกรณ์ใด ๆ ไว้ในครอบครอง
- การกระทำทางร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์: การใช้อำลั้ร่างกาย เช่น ต่อย เตะ เป็นต้น
 - การกระทำทางวาจา: การแสดงความรุนแรงทางคำพูด เช่น คำว่า เสียดสี ประชด เป็นต้น รวมถึงการแสดงออกทางสีหน้าของผู้กระทำ
 - การกระทำทางธรรมชาติ อุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บและมลภาวะเป็นพิษ ที่ทำลายสิ่งมีชีวิต

ผลที่เกิดขึ้น คือ ผลในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย ของสิ่งมีชีวิต คือ การตาย บาดเจ็บ
- ผลกระทบต่อจิตใจ เกิดความหวาดหวั่น เกรงกลัว เกิดความกดดันในจิตใจ เช่น โหมโท เสียหาย เป็นต้นรวมถึงเกิดการวิกลจริต
- ผลกระทบต่อทรัพย์สิน ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ถูกทำลาย

การวิเคราะห์ข่าวว่ามีความรุนแรงหรือไม่ จะพิจารณาถึงภาพที่ปรากฏ ออกมาเป็นหลัก เสียงเป็นรอง

ภาพที่พิจารณาว่าเป็นภาพที่มีความรุนแรง คือ ภาพในลักษณะดังต่อไปนี้

1.ภาพผู้กระทำกระทำ ความรุนแรง

ผู้กระทำ หมายถึง สิ่งมีชีวิต ภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ หรือโรคภัยไข้เจ็บ ที่กำลังกระทำ ความรุนแรง อันก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรือตาย ต่อผู้ถูกกระทำทั้ง ทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการทำลายทรัพย์สิน เช่นภาพตำรวจยิงกลุ่มผู้ประท้วง ภาพไฟกำลังเผาไหม้บ้านเรือน

2.ภาพของผลจากการกระทำ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกกระทำ

ผู้ถูกกระทำหมายถึง สิ่งมีชีวิตที่ถูกกระทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือตายทั้ง ทางร่างกายและจิตใจจากการกระทำใด ๆ นั้น ตลอดจนทรัพย์สินถูกทำลาย เช่น ภาพคนตาย คนบาดเจ็บ หรือภาพรถที่พังยับเยิน เป็นต้น

3. ภาพของผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำทางร่างกายโดยใช้อุปกรณ์ คือ การกระทำที่ใช้อุปกรณ์เป็นเครื่องทุ่นแรงไม่ว่าเป็น อาวุธ เช่น มีด ปืน ระเบิด หรือ อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เชือก เป็นต้นรวมไปถึงการกักขังสิ่งมีชีวิตอันก่อให้เกิดการสูญเสียสภาพถึงขั้นบาดเจ็บ

3.2 ภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำทางร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์ คือ การกระทำที่ใช้กำลังทางร่างกาย ทำร้ายสิ่งมีชีวิต และทรัพย์สิน เช่น ค่อย เตะ กระหึบ การชุมนุมประท้วง

3.3 ภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำทางธรรมชาติ อุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนมลภาวะที่เป็นพิษ ที่ทำลายสิ่งมีชีวิต และทรัพย์สิน

-การกระทำทางธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด

-การกระทำของอุบัติเหตุ เช่น รถชน เครื่องบินตก ไฟไหม้

-การกระทำของมลภาวะเป็นพิษ เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ

3.4 ภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำทางสัญลักษณ์ หรือวาจา คือ การแสดงความรุนแรงด้วยคำพูด และสัญลักษณ์ เช่น หมิ่นประมาท ตะคอก การแสดงออกทางสีหน้า

3.5 ภาพการแสดงอาวุธ คือการมีอาวุธไว้ในครอบครองหรือแสดงอาวุธ เช่น ปืน ระเบิด รถถัง ออกมาให้สาธารณชนเห็นหรือการซ้อมรบ การสวนสนาม หรือการใช้อาวุธข่มขู่

3.6 ภาพของบุคคล หรือสิ่งมีชีวิต ที่ถูกกระทำไม่ว่าจะเป็นการกระทำตนเอง หรือถูกผู้อื่นกระทำ ปรากฏออกมาในลักษณะ

-การถูกทำร้ายทางร่างกาย จนทำให้ตาย บาดเจ็บมีเลือด หรือบาดเจ็บไม่มีเลือด

-การถูกทำร้ายทางจิตใจ คือ เกิดความกดดันทางจิตใจ เช่น เสียใจ โกรธ เป็นต้น หรือเกิดความกดดันในจิตใจอย่างรุนแรงจนถึงขั้นวิกลจริต

3.7 ภาพทรัพย์สินเสียหาย คือ ทรัพย์สินต่างๆ ที่ถูกทำลายจนเสียหาย เช่น ภาพตึกถล่ม รถพังเสียหาย เป็นต้น

จากการศึกษาของนักวิจัยไทย และนักวิจัยทางตะวันตกข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์นิยมนำลักษณะที่แสดงถึงความรุนแรงมาเสนอ แม้แต่ประเภทรายการข่าว อย่างเช่นข่าวอาชญากรรม ซึ่งเมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์มาพิจารณา จะพบว่าในสังคมสมัยใหม่ที่สื่อโทรทัศน์สามารถแพร่กระจายเข้าไปสู่ประตูทุกบ้าน และกำลังกลายมาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ผู้ชมสามารถซึมซับเอาแนวคิด ค่านิยม และทัศนคติของการนิยมชมชอบความรุนแรงเข้าไปอย่างไม่รู้ตัว ตลอดจนเมื่อมีการปรากฏลักษณะของความรุนแรง ที่เป็นไปในทำนองเดียวกันบ่อยครั้งก็มีผลต่อการสร้างความชาชิน และเย็นชาในจิตใจผู้ชมได้

และจากการที่สื่อโทรทัศน์ ในฐานะสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง สามารถมีอิทธิพลทั้งด้านสร้างสรรค์และทำลายได้ การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่ง จึงต้องกระทำอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง โดยเฉพาะข่าวสารจากที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของผู้ชมในแง่มุมต่างๆ ทางกลุ่มผู้ควบคุมและผลิตสื่อ จึงควรหันมาให้ความสำคัญกับบทบาทของตนต่อความรับผิดชอบสังคมด้วย มิใช่คำนึงถึงความอยู่รอดทางด้านธุรกิจ ของการค้าข่าวเพียงประการเดียว อย่างในกรณีของข่าวอาชญากรรม สื่อโทรทัศน์และสื่อมวลชนทุกประเภท สามารถให้ข้อมูลข่าวสารในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข และป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้ เช่น ข่าวสะท้อนภัยสังคม เป็นต้น (จินตนา ยศสุนทร 2524 : 417-418)

แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ในฐานะที่สื่อมวลชน เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้ สื่อมวลชนจะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง มีต่อสังคมอยู่เสมอ

กาเบลินซ์ (Gablentz 1968) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบที่สื่อมวลชนจะพึงมีต่อสังคมไว้ 4 ประการ คือความรับผิดชอบทางกฎหมาย (Legal Responsibility) ความรับผิดชอบทางจริยธรรม (Moral Responsibility) ความรับผิดชอบทางการเมือง (Political Responsibility) และความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility)

จากการศึกษากลุ่มทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมได้กล่าวว่า นักสื่อสารมวลชนเป็นจำนวนมากกำลังใช้เสรีภาพโดยปราศจากจริยธรรม และในโลกปัจจุบันสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาท และอิทธิพลต่อสังคมมากขึ้นทุกขณะ นักสื่อสารมวลชนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเรียนรู้ถึงความเกี่ยวเนื่องระหว่างเสรีภาพกับจริยธรรมทฤษฎีนี้พิจารณาว่า สื่อมวลชนมีภารกิจที่สำคัญต่อสังคม ไม่ใช่เพียงแต่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารไปสู่มวลชนเท่านั้น (สมควร กวีระ 2529:895) แต่ควรคำนึงถึงการมีบทบาทด้านมหัพภาค คือมีความรับผิดชอบต่อการยกระดับชุมชน และเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชนด้วย โดยเฉพาะการเสนอข่าว และแถลงข่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้รับอย่างข่าวอาชญากรรมที่มักปรากฏเนื้อหาความรุนแรง สื่อมวลชนจะต้องสร้างความสำนึกในมโนธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ และรวมตัวกันจัดระเบียบควบคุมกันเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากอิทธิพลอื่นๆ

สำหรับ "การควบคุมกันเอง" นั้น กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตข่าวได้มีการกำหนดขึ้น ในลักษณะของจรรยาบรรณและใช้ยึดถือร่วมกันตามข้อกำหนดของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2519 มีหลักการดังต่อไปนี้ คือ

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพสุจริตปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสสินจ้างใดๆ

3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความจริง พึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หากปรากฏว่าข่าวใด ๆ ไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใด ๆ มาเป็นของตนต้องใช้วิธีการที่สุภาพ และซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมาย จากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหมู่คณะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

นอกจากนี้ ยังมียึดถือตามหลักปฏิบัติของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยอีก 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. จักต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่ง เสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. จักให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวใด ๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความเป็นจริง ต้องรีบจัดการ แก้ไขให้ถูกต้องโดยไว
3. ในการที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือเอกสารอย่างใด ๆ มาเป็นของตน เพื่อประโยชน์ต่อการเสนอข่าว จักต้องใช้วิธีการที่สุภาพ และซื่อสัตย์เท่านั้น
4. จักต้องเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว
5. จักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยมุ่งหวังต่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัว หรือหมู่คณะใด ๆ โดยไม่ชอบธรรม
6. จักต้องไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

อย่างไรก็ตาม นอกจากเกณฑ์จรรยาบรรณที่กล่าวข้างต้น ก็มีการถือตาม แนวปฏิบัติของคณะกรรมการบริหารของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่ง ประชุมลงมติกันในการประชุมครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2510 โดยกำหนด จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบ ได้แก่ การรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ "กิจจญาณ"
2. ความมีเสรีภาพ ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรู้สึกลึกซึ้งชอบก้ำกับ ตรงกับหลักธรรมใน พุทธศาสนา คือ "บวรารณา" หรือ "ธรรมาธิปไตย"
3. ความเป็นไท ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกาย และจิตใจ ตรงกับ หลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่ยอมเป็นทาสของ "อกุศลมูล"
4. ความจริงใจ ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือน ผิดพลาดต้องรับแก้ไข ตรงกับ หลักธรรมในพุทธศาสนา คือ "สังจจะ"
5. ความเที่ยงธรรม ได้แก่ ความไม่ลำเอียงหรือ ความไม่เข้าใคร ออกใคร ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ไม่มีอคติ 4 ประการ หมายถึง ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง และภยคติ ลำเอียงเพราะกลัว
6. ความมีใจเป็นนักกีฬา ได้แก่ การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้น แต่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนาว่า "สุปฏิปัตติ"
7. ความมีมารยาท ได้แก่ การใช้ภาษา และภาพที่ไม่หยาบโหล่น และลามก อนาจาร หรือส่อไปทางดังกล่าว ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ "โสเจยยะ" หรือ "อาจารย์สมบัติ"

จะเห็นได้ว่าแต่อย่างใดจากข้อกำหนดข้างต้น ไม่มีการกล่าวถึงจริยธรรม เกี่ยวกับการเสนอความรุนแรง แต่ใช้ว่าสื่อมวลชนจะไม่ตระหนักในความรุนแรงที่สะท้อนในเรื่องราวอาชญากรรม ในสหรัฐอเมริกา สมาคมวิทยุและโทรทัศน์แห่งชาติ (NAB) ก็มีข้อกำหนดที่เป็นในจรรยาบรรณประการหนึ่งสำหรับรายการเยาวชนว่า "ควรยับยั้งและหลีกเลี่ยงการกระทำอาชญากรรม และควรระมัดระวังการเสนอรายการที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องราวที่แปลกประหลาดเหลือเชื่อ ไม่มีหลักฐานอ้างอิงแน่นอน หรือบุคคลมีปศาจเป็นการมอมเมาจิตใจของเด็กให้เป็นคนขาดสติในการนึกคิด และหมกมุ่นแต่ในสิ่งที่ไร้สาระ"

ส่วนในประเทศไทยไม่มีจรรยาบรรณ หรือจริยธรรมที่กล่าวถึง การเสนอความรุนแรง แต่ตามระเบียบของคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือที่รู้จักกันในนามของ กบว. จะมีข้อกำหนดบางประการที่ควบคุมภาพความรุนแรงในขอบเขตกว้าง ๆ เช่น

- ไม่เป็นการแสดงซึ่งผู้เยาว์นำไปทำตามแล้วอย่างแล้ว จะเกิดการเสียหาย
- ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกสยดสยอง หวาดเสียว หวาดกลัว หรือแสดงความทารุณ
- ไม่ส่งเสริมให้แก้ปัญหาด้วยอารมณ์

สำหรับปัญหาทางจรรยาบรรณที่เกิดขึ้น วงการสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน กำลังพิจารณาว่า เป็นข้อบกพร่องของมนุษย์ซึ่งในที่นี่ก็คือกลุ่มผู้ควบคุม และผลิตสื่อมากขึ้น จากการที่อาจหันไปทำตามแรงผลักดันต่างๆ อาทิ ทางเศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น และข้อกำหนดทางจรรยาบรรณและระเบียบของกบว. เป็นกรอบกว้างๆ โดยเฉพาะจรรยาบรรณ ก็เป็นการกำหนดในรูปแบบที่เป็นสัญญาสังคม หากไม่ทำตามหรือละเมิดก็จะถูกกล่าว ตีเตียน ภาคทัณฑ์ แต่ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย ซึ่งผู้ควบคุม และผลิตสื่อต่างก็นำไปตีความและยึดถือปฏิบัติกันเอง ในการนำค่านิยมพื้น

ฐานของแต่ละบุคคลมาใช้ในการตีความนี้ โดนัลด์ แมคโดนัลด์ (Donald Mc. Donald) กล่าวว่า "เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ที่นักหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ จะไม่ผิดพลาด และไม่เสริมส่วนที่เป็นอัตวิสัย" นักวิจารณ์แห่ง ไทม์ ลิตรารี (Times Literay Supplement) ก็มีความเห็นในทางเดียวกันโดยกล่าวว่า "ผู้สื่อข่าว คือมนุษย์ ดังนั้นย่อมมีขีดจำกัด"

กรณีการปฏิบัติงาน ด้านการผลิตข่าวอาชญากรรมตามสภาพความเป็นจริง จะได้รับการยกเว้นการตรวจพิจารณาข่าวก่อนออกอากาศ จาก คณะกรรมการ กบว. ผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมอาจถูกแรงผลักดันต่างๆ เช่น กลุ่มอิทธิพลทางเศรษฐกิจ กลุ่มอิทธิพลทางสังคม เป็นต้น ทำให้ย่อหย่อนต่อจรรยาบรรณได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อม และปัจจัยหลายอย่าง เอื้ออำนวยให้เป็นเช่นนั้น ประหยัด คุณสมบัติ หัวหน้าข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "ผู้สื่อข่าวอาชญากรรมก็เช่นเดียวกับในหมู่คนทั่วไป ซึ่งมีทั้งดีและเลว อาจจะย่อหย่อนต่อจรรยาบรรณบ้าง การขอกินกันเพียงนิดหน่อย เราไม่สามารถห้ามได้เนื่องจากผู้ให้ยินยอมให้เพื่อต้องการปกปิดความผิดของตนเอง เช่น พวกเจ้าของบ่อนการพนัน หรือเจ้าของสถานเรียมย์ต่างๆ อย่างไรก็ตามเมื่อมีผู้ให้ก็ต้องมีผู้รับ ทั้งนี้สถานการณ์ต่างๆก็ยังคงเหตุยั่ววนาให้รับได้อีกด้วย"

อย่างไรก็ตาม จากการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่องปัญหาการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาตินั้น บรรดากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับกาแก้ไข และลดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน เป็นต้น ต่างมองเห็นว่า สื่อมวลชนสามารถแสดงบทบาทในความรับผิดชอบสังคม ซึ่งเป็นจิตสำนึกด้านจริยธรรมได้ อย่างในกรณีของข่าวอาชญากรรม สื่อก็มีส่วนร่วมในการแก้ไข และลดปัญหาอาชญากรรมได้ (จินตนา ยศสุนทร 2524 : 417-418)

1. วิธีการเสนอข่าวอาชญากรรม ควรจะเป็นไปในแง่ให้ประชาชนรู้วิธีป้องกันตัวเองเพราะเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน อาชญากรรมเป็นปัญหาใหญ่ที่มีสถิติการเกิดคดีสูง และเป็นอันตรายต่อทรัพย์สิน และชีวิตของประชาชนซึ่งประชาชนจำเป็นต้องการรับรู้ และหาแนวทางป้องกันตัว

2. สื่อมวลชนทั้งประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ไม่ควรเสนอแง่มุมข่าวในด้านที่ส่งเสริมผู้ประกอบอาชญากรรมให้เป็นตัวเอก หรือคนสำคัญ

3. ควรติดตามการเสนอข่าวอาชญากรรมทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การประกอบอาชญากรรมจนกระทั่งลงโทษอาชญากร เพราะในปัจจุบันเมื่อเสนอข่าวไปแล้ว ไม่มีการติดตาม ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมบกพร่อง และทำให้รู้สึกว่าการประกอบขึ้นได้โดยการเอาตัวรอดอย่างลอบนวล

4. ควรให้การกล่อมเกล่าจิตใจประชาชน ไม่ควรเสนอภาพเรื่องราวที่โหดร้าย ทารุณ สยดสยอง สื่อเองควรมีวิจารณญาณในการพิจารณาว่า ลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องการรับรู้เรื่องราวของประชาชนหรือไม่ ในความสมบูรณ์ของข่าวนั้นๆ โดยคำนึงผลกระทบต่างๆ ที่จะตามมาภายหลัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของสื่อมวลชน

คำนิยามที่ให้นิยามที่ 1 ว่า "จริยธรรม หมายถึง แนวทางที่ปัจเจกบุคคลใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินว่า การประพฤติ การปฏิบัติใดเป็นสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ควรปฏิบัติ และการประพฤติ การปฏิบัติใดเป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม ไม่ถูกต้อง ไม่ควรปฏิบัติทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม โดยแต่ละสังคมจะมีการกำหนดและ

วางกฎเกณฑ์มาตรฐาน ที่แตกต่างกันไป" นั้น เป็นคำที่ใช้เฉพาะในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ สำหรับในทัศนะของนักนิเทศศาสตร์ ได้ให้ความหมายดังนี้

สุรัตน์ นุ่มนนท์(2521:311) จริยธรรม (Ethics) เป็นกฎเกณฑ์ในแง่ ศีลธรรม และลักษณะของสัญญาสังคมระหว่างผู้เป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ โดยสมาคม วิชาชีพแต่ละแห่ง จะกำหนดขึ้นมาเป็นข้อบังคับแก่สมาชิก ซึ่งถ้าหากไม่กระทำตาม หรือละเมิดก็จะถูกกล่าว ต่าหนีติเตียน ภาคทัณฑ์ หรือการไล่ออกจากการเป็น สมาชิกของสังคมนั้นๆ อย่างไรก็ตาม จะไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย

สุภา ศิริมานนท์(สื่อมวลชนปริทัศน์ 2528:20) ได้ให้ความนิยามว่า "คำว่า "จริยธรรม"ก็มีความหมายเหมือนกับคำว่า "จรรยาบรรณ"เป็นคำที่ถอดความหมาย มาจากคำ ภาษาอังกฤษ Ethics การใช้คำว่า "จริยธรรม ก็เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวิชาวารสารศาสตร์ เข้าใจได้ในทันทีว่า หมายถึงหลักแห่ง ประพฤติ หรือพฤติกรรมอันตั้งไว้ชอบ หรือ ความประพฤติอันถูกต้อง หรือความ ประพฤติที่เป็นธรรม

โดยศัพท์ "จริย"ก็หมายถึงความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ส่วน "ธรรม" ก็หมายถึงคุณความดี ความชอบ คำสั่งสอนทางศาสนา ความรู้อันแท้จริง บุญกุศล ข้อ บังคับ กฎ หลัก สิ่งที่ใจคิด "

อุทัย ทองพูน(2528:76) มีความเห็นว่า จริยธรรมหรือ จรรยาบรรณ มีความหมายเดียวกัน ถอดออกมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Ethics เป็นสิ่งที่พัวพันแนบ แน่นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคม และเงื่อนไขทางธุรกิจ ซึ่งมีความหมายว่า เป็นข้อ กำหนดกิริยาที่บุคคลในอาชีพต่าง ๆ หึงประพฤติ ข้อบังคับที่เป็นจรรยาบรรณ เป็น คุณธรรมหรือจริยธรรม บุคคลที่อยู่ในสถานะ และอาชีพต่างๆ ให้พึงตระหนัก และ ปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางที่จะอำนวยประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเอง และแก่ผู้อื่นในสังคม

สุพัตรา คุณากาญจน์ (2530:7) ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมใน
 โทรทัศน์ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึงแนวทางในด้านการประพฤติ
 ปฏิบัติ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีซึ่งเป็นมาตรฐานของสังคม อันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่พึง
 ประสงค์ของสังคมไทยในปัจจุบัน

สำหรับ "จริยธรรม" ในความหมายของนักจิตวิทยา นักการศึกษา และ
 นักวิชาการต่างประเทศนั้น พิวาร์เจท์ (Piaget 1960:1) กล่าวว่า จริยธรรมคือ
 องค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูกต้องดีงาม เพื่อให้ได้รับการยอมรับจาก
 สังคม ซึ่งคล้ายกับการนิยามของ บราวน์ (Brown 1965:411) ซึ่งเห็นว่า จริยธรรม
 คือกฎเกณฑ์สำหรับแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องจากการกระทำที่ผิด ซึ่งจริยธรรมอาจ
 เปลี่ยนแปลงได้ เพราะอิทธิพลจากจริยธรรมของสังคมอื่นและสถานการณ์ใหม่ที่เกิด
 ขึ้นในสังคม ในขณะที่โคลเบิร์ก (Kohlberg 1971:405) เห็นว่า จริยธรรมเป็นสิ่ง
 ควบคุมการตัดสินใจว่าถูกต้อง เหมาะสมของพฤติกรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง
 สุดนั้น มีลักษณะเป็นเหตุผลเชิงสากลไม่ขัดแย้งกัน เป็นเหตุผลที่มีรากฐานจากความมี
 หลักการ และเป็นอุดมคติ

พระยาอนุমানราชธน (2516:409) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า
 จริยธรรม โดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับ จริยศาสตร์ ในปรัชญา ซึ่งเป็น
 การค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่า ถูกต้องหรือดี
 และสิ่งที่ถือว่าผิดหรือซึ่งไม่ควรประพฤติ แล้ววางกำหนดมาตรฐานไว้

วิภา เนาวลักษณ์ (2528:5) เห็นว่าจริยธรรมเป็นการรวมลักษณะที่
 สามารถตัดสินได้ว่า เป็นลักษณะที่ดีที่ถูก ที่ควรทำ โดยแต่ละสังคมจะเป็นผู้ตัดสิน
 และวางมาตรฐานของลักษณะเหล่านี้ เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานให้บุคคลในสังคมกระทำ
 ตาม

ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน(2525:2-3) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า น.ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรม และพจนานุกรมไทย (2520; 247) ก็ได้ให้ความหมายไว้อีกว่า จริยธรรม น.การประพฤติถูกธรรมเป็น ธรรม

นอกจากนี้ยังมีนักสังคมวิทยาหลายคนที่ศึกษาในเรื่องของจริยธรรมและได้ นิยามไว้ อาทิ กิรติ บุษุเจือ(2519:5)กล่าวว่า จริยธรรม คือประมวลกฎเกณฑ์ ความประพฤติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความสำนึกและมีการตัดสินใจ และก่อ สวัสดิ พาศิชย์(2522:8) มีความเห็นว่า จริยธรรม คือประมวลความประพฤติ และความ นึกคิดในสิ่งดีงาม เหมาะสม นอกจากนี้ สาโรจน์ บัวศรี (2522:18) ได้ให้ความ หมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือแนวทางในการประพฤติตน เพื่ออยู่ร่วมกัน ได้อย่างร่มเย็นในสังคม จริยธรรมมีโครงสร้างอย่างน้อย 2 ข้อ คือ ศิลธรรม (Moral Value) สิ่งที่ดีเว้น สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติและคุณธรรม(Ethical Value) สิ่งที่เราควรปฏิบัติ ซึ่งทั้ง 2 ข้อ รวมแล้วเรียกว่า จริยธรรม

จากแนวความคิดข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของการพัฒนา คุณธรรมต่างๆให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล บุคคลใดสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เพียบ พร้อมด้วยคุณธรรมต่างๆ นับว่าเป็นผู้ควรได้รับการยกย่อง อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติ ไปได้เช่นนี้ เป็นสิ่งที่ค่อนข้างยาก เพราะมนุษย์มักขาดความสามารถในการควบคุม ตนเอง และการชนะใจตนเอง (ทิสนา แคมมณี 2526:21)

โดยทั่วไปสื่อมวลชนส่วนใหญ่พึงพอใจที่จะยอมรับหลักจริยธรรม และเกณฑ์ที่ ใช้ในการพิจารณาตัดสินปัญหาต่างๆ มีการรวมตัวกันของสื่อแต่ละประเภท กำหนด แนวทางการปฏิบัติ หรือความคุ้มกันเองในลักษณะของ "จรรยาบรรณ" ซึ่งเป็นกรอบ บรรทัดฐานให้สมาชิกของตนยึดถือปฏิบัติ

เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวัฒนา วัฒนพงศ์ และคณะ (2531:168-174) ทำการเรื่อง "สื่อมวลชนและบทบาททางจริยธรรม" โดยพิจารณาว่าสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ มีบทบาทสำคัญยิ่งในด้านความน่าเชื่อถือของข่าวสาร เพราะผู้ชมสามารถมองเห็นและได้ยินไปพร้อมกัน ยิ่งรายการข่าวประจำวันด้วยแล้ว ยิ่งใกล้ชิดผู้ชมมากที่สุด ดังนั้นถ้าสื่อไม่ตระหนักในบทบาทที่ถูกต้อง ก็จะเป็นผลร้ายต่อประชาชนและสังคมมาก วัฒนา วัฒนพงศ์ก็ได้สรุปบทบาทที่ถูกต้องในกรอบของจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

1. ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ "การใช้สิทธิใดๆ จะต้องคำนึงถึงผลต่อบุคคลอื่นด้วย อีกนัยหนึ่ง สิทธิจะต้องควบคู่กับความรับผิดชอบต่อเสมอ ดังนั้นบุคคลที่ใช้สิทธิการสื่อสาร จะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยคำนึงถึงผลดีต่อส่วนรวมทั้งหมด"

2. ต้องยึดมั่นในหน้าที่สนองต่อประโยชน์และความสนใจของสาธารณชน เพราะคลื่นที่ออกอากาศมีจำกัด และถือเป็นสมบัติส่วนหนึ่งของสาธารณชน ผู้มีสิทธิออกอากาศจึงต้องให้หลักประกันว่า จะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสาธารณชนอย่างยิ่งยวด (Robert L. Hilliard 1927:13-14)

ความสนใจของสาธารณชนข้างต้นรวมไปถึงรสนิยม (taste) ความต้องการ (needs) และความปรารถนา (desire) การสนองในเรื่องดังกล่าวนี้ ต้องให้เป็นไปบนพื้นฐานที่เป็นธรรม ให้เหมาะสมระหว่างผลประโยชน์กับการให้บริการ

3. ต้องทำงานด้วยความรอบคอบ มีสายตาสื่อลุ่มลึกและกว้างไกล พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชน วิทยูและโทรทัศน์ในประเด็นนี้ไว้ในคราวเปิดสัมมนาสื่อมวลชนครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2507 ณ ศาลาสันติธรรม ว่า

"งานของท่านทั้งหลายเป็นงานที่ใช้ทั้งความรอบคอบใช้ทั้งการมองลึกและมองไปไกลมีสิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าภูมิใจแทนท่าน คือท่านเป็นผู้นำความงามและความจริงทั้งปวง ความไพเราะและสิ่งที่ดีแก่ชีวิตไปสู่ประชาชนทุกชนทุกชอกทุกมุม ท่านเป็นผู้มีส่วนช่วยทำให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ในการที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่เขาต้องการ "

4. ต้องพยายามยกระดับปรสนิยมของผู้รับข่าวสารให้สูงขึ้น นายโลมัน ไบรสัน อดีตที่ปรึกษาของ C.B.S. ในสหรัฐอเมริกาได้กล่าวถึงบทบาทสื่อมวลชนว่า "ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสื่อมวลชนนั้น ไม่เฉพาะแต่เพียงคอยตอบสนองรสนิยมเฉพาะหน้า ในปัจจุบันของผู้อ่าน ผู้ฟังเท่านั้น แต่จะต้องยกระดับปรสนิยมของผู้อ่านผู้ฟังให้สูงขึ้นทีละน้อยด้วย นี้มิใช่หลักการคำ แต่เป็นหน้าที่ต่อสังคมซึ่งสื่อมวลชนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ : 70-72)

5. ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน มุ่งพัฒนาและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของประชาชน การที่จะต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ก็เพื่อที่สื่อมวลชนจะได้ดำเนินรายการวิทยุและโทรทัศน์ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพนั่นเอง

"เพราะคุณภาพของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น อยู่กับนโยบายของสถานี เจ้าหน้าที่จัดรายการ ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับรายการ และผู้แสดงหรือผู้ประกาศรายการนั้นา รายการจะมีคุณค่าได้ ก็ต่อเมื่อนโยบายและบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมีความรู้ ประสพการณ์และสมรรถภาพดี"(จอมพลถนอม กิตติขจร 2515:2)

นอกจากคุณภาพแล้ว รายการวิทยุและโทรทัศน์ยังคงมีลักษณะดังนี้ คือ ถ้าเป็นรายการข่าวสารคดีก็น่าจะเป็นข่าวสารที่ให้ความรู้ ทันต่อเหตุการณ์ในท้องถิ่นของประเทศและของโลกได้ทั่วถึง ทั้งควรจะเป็นสารคดีที่สร้างเสริมการศึกษา การพัฒนา และให้แนวทางดำรงชีวิตที่ดีแก่ผู้ชม การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น เป็นเรื่องของศิลป์และความปราณีต ไม่ใช่ว่าใคร ๆ ก็ทำได้

6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังและไม่ประมาท นายประสงค์ หงสนันท์ อดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ได้ให้ข้อคิดแก่ ผู้ประกาศ โฆษก หรือพิธีกร รายการวิทยุและโทรทัศน์ไว้ว่า

"สถานีมอบความรับผิดชอบและความไว้วางใจให้แก่ท่านแล้ว จงปฏิบัติหน้าที่ของท่านด้วยความตั้งใจระมัดระวังเอาใจใส่ ท่านกำลังพูดต่อหน้าไมโครโฟน ล่าฟัง แต่อย่าลืมว่า ขณะนั้นผู้ฟังเป็นจำนวนมากกำลังฟังเสียงของท่าน ท่านกำลังให้ความรู้ ความบันเทิงแก่เขา ฉะนั้นอย่าประมาท" (อุฬาร เนื่องจวนงค์ 2508; 2)

7. ต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟังและผู้ชมอื่น ๆ ด้วย ในการเผยแพร่รายการโทรทัศน์ ผู้รับผิดชอบควรคำนึงถึงกลุ่มผู้ชมอื่น ๆ ที่มีใช้กลุ่มเป้าหมายของรายการด้วย ทั้งนี้เพราะ

"โทรทัศน์เป็นครูที่สามของเด็ก ครูคนที่สามนี้เองได้สอน "อะไรต่อมิอะไร" ให้แก่เด็กๆ ต่อหน้าต่อตาผู้ใหญ่ โดยที่ผู้ใหญ่ไม่สามารถจะป้องกันได้ทันทั่วๆ เพราะไม่ทันเฉลียวใจ เช่นการแสดงบทพิสวาทของดารากาพยนตร์ในการโฆษณาภาพยนตร์ บางเรื่องเมื่อมาฉายให้ดูตอนค่ำ..." (เอกสารประกอบการสัมมนา สื่อมวลชน ครั้งที่ 1)

8. ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิของตนเอง ในการจัดรายการใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็นรายการวิทยุ หรือรายการโทรทัศน์ จงคำนึงถึงสาระความรู้บันเทิงที่สอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับข่าวสาร และกาลเทศะ และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม จงอย่ายอมเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ของบริษัทห้างร้าน กล่าวคือ ต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง กำหนดทิศทางของรายการ มิใช่จัดทำรายการโดยบริษัทห้างร้านเป็นผู้กำหนด (วันชัย ธนะวังน้อย และจำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย 2529)

9. ต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
และดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์
 ดังระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2532 ได้มีการสัมมนาของกลุ่มผู้ผลิตข่าวทางสถานีโทรทัศน์สีไทยทีวีสีช่อง 3 และมีการให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการมีจริยธรรมในการเสนอภาพความรุนแรงว่า โดยทั่วไป การเสนอภาพเหตุการณ์รุนแรงเป็นสิ่งที่จะต้องห้ามของสถานียกเว้น เมื่อภาพนั้น จำเป็นต่อการเสนอความเป็นจริงของข้อมูล และจะต้องมีจุดหมายเพื่อเป็นการสะท้อนความจริง และความเหมาะสมของเนื้อหารายการ จะต้องมีความสมดุลระหว่างการให้ความเคารพต่อความรู้สึกของผู้ชม และการให้ความเคารพต่อความเป็นจริงของเหตุการณ์ จะต้องไม่เน้นความรุนแรงจนเกินความจำเป็น และการเสนอต้องทำอย่างมีเหตุผล มิใช่สื่อความรู้สึกของคนดู หรือด้วยเหตุผลที่ไร้สาระ

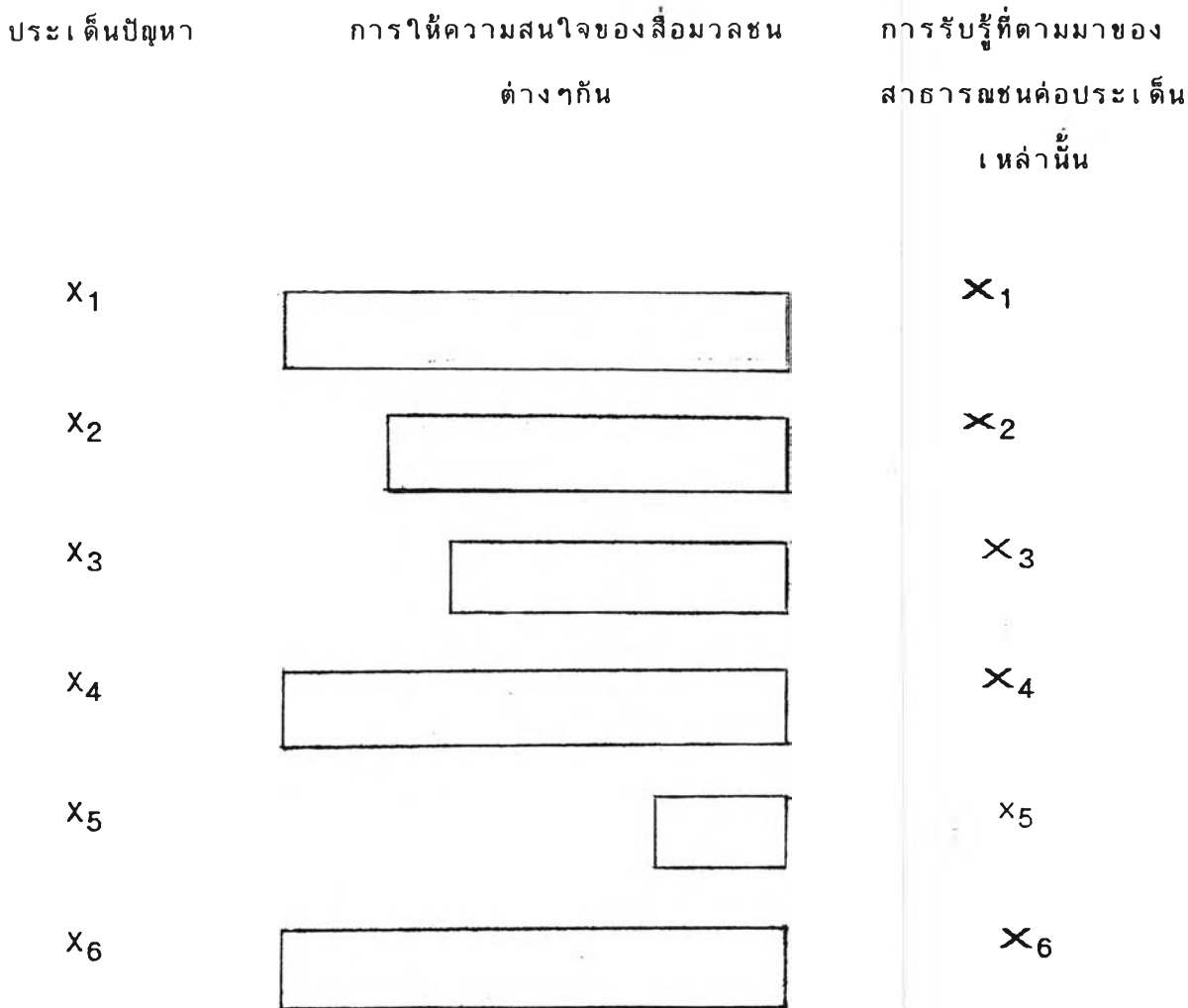
สำหรับภาพที่แสดงถึง ความเจ็บปวด และความเศร้าโศกนั้นทางสถานีกล่าวว่า จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีความสำคัญ ในการทำความเข้าใจข้อมูลจะต้องใช้ความระมัดระวังในการเสนอภาพที่สะท้อนใจ และต้องไม่แช่ภาพนานจนเกินไป ภาพแสดงความเศร้าโศกของบุคคลจะใช้ได้ ในรายการที่มีเป้าหมายเหมาะสม และจะต้องไม่ใช้เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบที่อ่อนไหว นอกจากนี้ยังต้องเคารพเสรีภาพส่วนบุคคล

หลักการต่างๆทางทฤษฎีและแนวคิดที่กล่าวเป็นกรอบกว้างๆไว้ข้างต้น จะมีทั้งความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานจริงๆ การที่ข่าวแต่ละข่าวจะปรากฏให้เห็นทางจอโทรทัศน์นั้น เหตุการณ์ที่มาเป็นข่าวในแต่ละวันต้องผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การกรองข่าวสาร (gatekeeping) หลายขั้นตอน อันประกอบ

ไปด้วย แหล่งข่าว กลุ่มผู้ผลิตข่าว และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ เช่น รัฐบาล ทหาร เศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งต่างมีอิทธิพลต่อทิศทางการเสนอข่าวสารทั้งสิ้นโดยเฉพาะในส่วนของภาพ และบทข่าวแต่ละข่าว ซึ่งอยู่ในข่ายความรับผิดชอบของกลุ่มผู้ผลิตข่าว สื่อมวลชนไม่อาจทำหน้าที่เป็น "กระจก" สะท้อนความเป็นไปทางสังคมได้โดยปราศจากบิดเบือน ในภาวะอันจำกัดไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลในส่วนของเวลา หรือปัจจัยด้านอื่นๆ สื่อจึงมีลักษณะเป็น "หน้าต่าง" ที่สะท้อนภาพได้เพียงบางแง่บางมุม ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อภาพความเป็นจริงทางสังคมได้ เช่นการเปลี่ยนแปลงของจำนวนคดีอาชญากรรมจากจำนวนข่าวอาชญากรรมที่นำเสนอในสื่อ เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาจริยธรรมของสื่อมวลชน จึงต้องพิจารณาถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต ซึ่งในที่นี้ คือ กลุ่มผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางสถานีโทรทัศน์ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังในการตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อการเสนอข่าวอาชญากรรมที่ปรากฏความรุนแรง

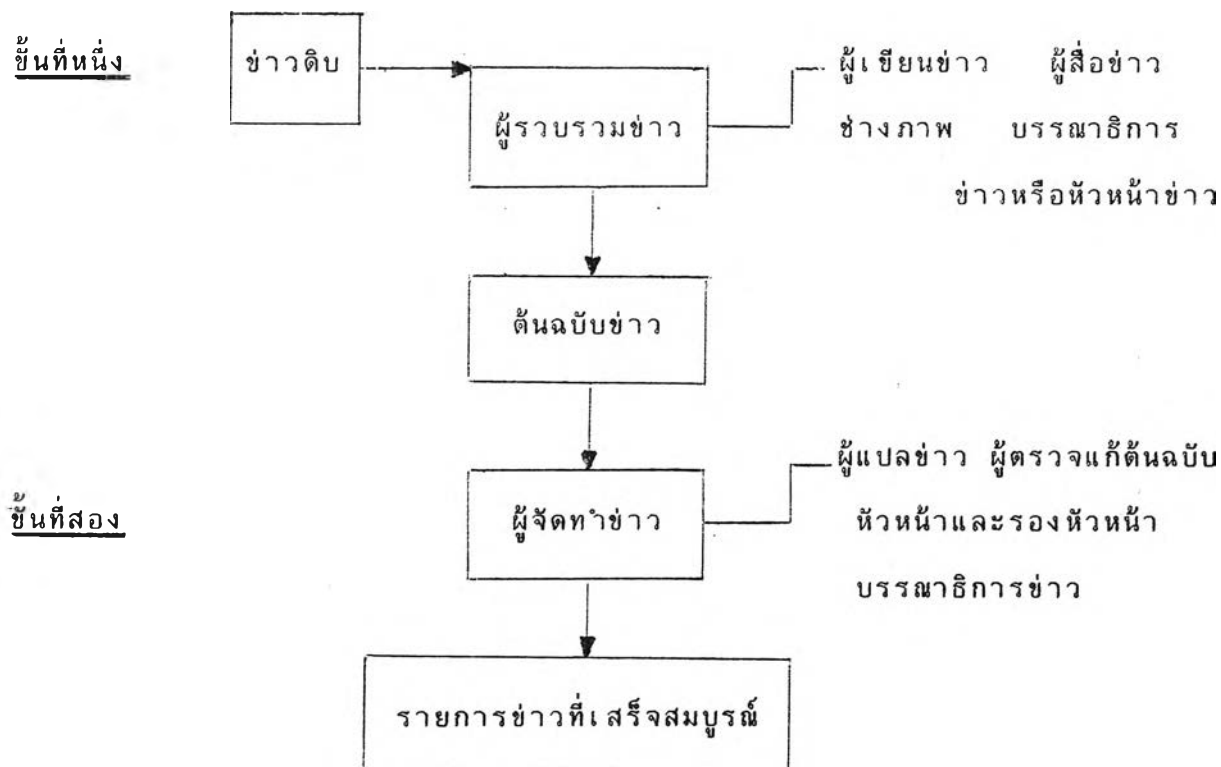
ทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร

นักวิจัยทางสื่อสารมวลชนในระยะหลัง พบว่าสื่อมวลชนสามารถกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาได้ (The agenda-setting function of mass media) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1972 โดยมัลคอล์ม แม็คคอมส์ และโดแนลด์ โชว์ (Mc.Combs, M.E. and Show D.L. 1972) เป็นผู้เสนอแนะ อย่างไรก็ตามนักวิจัยบางคนกล่าวว่า แนวความคิดนี้มีอายุขัยของใหม่ วอลล์เตอร์ ลิปพ์มันน์ (Lippmann, W. 1922) เคยกล่าวความคิดนี้ในวารสาร public opinion เมื่อปี ค.ศ. 1922 ถึงบทบาทของสื่อมวลชนว่า "สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างภาพพจน์ต่างๆ ในหัวสมองของเรา" ซึ่งก็คล้ายคลึงกับแนวความคิดในเรื่องหน้าที่การกำหนดหัวข้อเรื่องให้พิจารณาของสื่อมวลชนตามแนวคิดของแม็คคอมส์ และโชว์ นอกจากนี้โคเฮน (Cohen, B.C. 1963) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดในเรื่องนี้ เดนิส แมคควอล และสเวน วินดาห์ล (Mc.Quail, D. and Windahl, S. 1981) ได้สรุปแนวความคิดของการกำหนดหัวข้อเรื่องการพิจารณาเป็นลักษณะแบบจำลองดังนี้

ในแบบจำลองนี้ X ทางซ้ายมือคือประเด็นปัญหาหรือหัวข้อต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมที่สื่อมวลชนหยิบยกมานำเสนอให้ประชาชนทราบ การเน้นเสนอเรื่องเหล่านี้โดยสื่อมวลชนมากน้อยต่างกัน (แสดง โดยรูปแท่งแนวนอน) ผลที่ตามมา คือ ทำให้สาธารณชนรับรู้ในประเด็นหรือหัวข้อเรื่องเหล่านั้นไม่เหมือนกัน ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ มองเห็นว่าอาชญากรรมในปัจจุบันเกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ แต่สื่อจะเลือกเสนอเพียงบางประเด็นเท่านั้น ซึ่งในการที่สื่อเสนอในเรื่องใดมากก็จะได้รับการพิจารณาว่า เป็นหัวเรื่องที่มีความสำคัญมาก อย่างในแบบจำลอง X₁ X₄ และ X₆ จะได้รับความสนใจในการนำเสนอจากสื่อมวลชนมาก

อย่างไรก็ตามในกระบวนการของผู้ส่งสารนี้ การสื่อสารมวลชนจะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างไปจากการสื่อสารอื่นๆ ก็คือตัวผู้ส่งสารในแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร ไม่ได้เป็นปัจเจกบุคคลแต่มีลักษณะเป็นองค์กร มีระบบการแบ่งงานแบ่งอำนาจหน้าที่ ซึ่งในการวิเคราะห์จริยธรรมของผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ จะต้องพิจารณาเป็นปัจเจกบุคคลไป ในกระบวนการผลิตรายการข่าวโทรทัศน์ประจำวัน "ข่าว" จะถูกรวบรวมด้วยการพิจารณาของบุคคลหลายคน หลายขั้นตอน ซึ่งจัดเป็นกระบวนการตามแนวคิดของเบส (Bass) นักวิชาการตะวันตก จะประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมข่าวและการจัดทำข่าว แสดงแบบจำลองได้ดังนี้

แต่ในการศึกษาเรื่องกระบวนการผลิตข่าวของนักวิจัยอื่นๆ อาจจะมีเพิ่มเติมจากเบสอีกขั้นตอนหนึ่ง คือ ขั้นตอนหลังการผลิต แต่ไม่ว่าจะนำแนวการพิจารณาของเบส หรือแนวการผลิตที่พิจารณาว่ามี 3 ขั้นตอน การผลิตข่าวโทรทัศน์ทุกขั้นตอนจะมีผู้กรองข่าวสาร (Gatekeepers) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือ

ขั้นตอนก่อนการผลิต ผู้กรองสารจะได้แก่ บรรณาธิการข่าวประจำวัน จะทำหน้าที่กรองข่าว (Filtering) ด้วยการคัดเลือกข่าว (Selecting) โดยใช้ "คุณค่าของข่าว" และ/หรือคุณลักษณะของข่าว (Characteristics of News) มาตัดสินใจเลือกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในที่ต่างๆ กันมาเป็นข่าวให้พอดีกับเวลาออกอากาศที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนการผลิต ผู้กรองสารในขั้นตอนนี้จะได้แก่ ผู้สื่อข่าว ผู้รายงานข่าว ช่างภาพ ผู้แปลข่าว ผู้ตรวจแก้ข่าว บรรณาธิการประจำวันจะทำหน้าที่ผลิตต้นฉบับข่าว ภาพข่าว และกำหนดวิธีการนำเสนอ

ขั้นตอนหลังการทำผลิต : มีผู้กรองสารอันได้แก่บรรณาธิการข่าวประจำวัน หรือหัวหน้าฝ่ายข่าวจะทำหน้าที่จัดอันดับ (Ranking) หรือจัดวาระข่าว (Agenda setting)

ผู้กรองสารแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ไม่เท่าเทียมกัน ผู้กรองสารคนหนึ่ง อาจจะมีควมสำคัญมากกว่าผู้กรองสารอีกคนหนึ่ง และผู้กรองสารที่มีความสำคัญที่สุดในการผลิตข่าว ได้แก่ บรรณาธิการข่าว (Hiebert Ray Eldon 1985 : 140)

ในการนำแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการกำหนดวาระ และทฤษฎีผู้กรองสารมาใช้ประกอบการพิจารณากระบวนการผลิตข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์นี้ เพื่อสะท้อน

ให้เห็นว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวอาชญากรรมของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกคน ทุกฝ่ายต่างก็สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนด และคัดเลือกเหตุการณ์ที่จะมาเป็นข่าวได้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามจากการที่แต่ละสถานีมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานข่าวอยู่เสมอ ยึดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ จึงไม่อาจคาดการณ์ได้ว่า กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อการคัดเลือกข่าวเหล่านั้นปรับเปลี่ยนสถานภาพของตนไปมากน้อยเพียงใด และในเรื่องของความรุนแรงที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ผลิตข่าวแต่ละคนจะมีเกณฑ์ในการประเมินความรุนแรงในข่าวอาชญากรรมว่า ความรุนแรงระดับใดที่เหมาะสมต่อการรับรู้ของผู้ชม และระดับความรุนแรงใดที่ไม่ควรออกอากาศต่อสายตาผู้ชม อันเป็นการสะท้อนภาพจริยธรรมของกลุ่มผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมในการรับผิดชอบสังคม